

Vår saksbehandler
Kari-Ann Thon Kristiansen

Dokumentdato
05.09.2024
Deres dato

Vår referanse
2024/6241-5
Deres referanse

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Postboks 8114 DEP
0032 OSLO

Høring – NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til høring av NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer.

DSB er fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet for blant annet sikkerhet ved produkter og forbrukertjenester etter produktkontrollen, el-tilsynsloven og brann- og eksplosjonsvernloven. En rekke EØS-direktiver og forordninger om varer er gjennomført i disse lovene eller forskrifter gitt med hjemmel i disse. DSB har også ansvar for Nasjonalt samordningspunkt for markedstilsyn (SLO). SLO er ansvarlig for å koordinere 16 tilsynsmyndigheter og tolletaten på det harmoniserte vareområdet, etter markedstilsynsforordningen.

EØS-avtalen er et helt sentralt rammeverk for Norges mulighet til å ta del i det indre marked. Dette bidrar bl.a. til å sikre at varer som selges på det norske marked oppfyller EUs krav til blant annet sikkerhet, helse og miljø og at de er i henhold til de gjeldende europeiske standarder. Alt i alt bidrar dette til et sikrere og mer ensartet marked i EØS.

I tillegg til vareområdet forvalter DSB, enten alene eller sammen med andre myndigheter, forskrifter som gjennomfører EØS-regler, slik som REACH, CLP, storulykke, transport av farlig stoff, utgangsstoffer for eksplosiver, godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, mm. DSB forvalter også, på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet, EUs ordning for sivil beredskap.

Utvalget har i NOU 2024:7 gjort en god jobb med å fremstille et omfattende og komplisert bilde på en forståelig måte.

Merknader til kapittel 5 og 6

Utredningen beskriver godt utfordringene med etterslep på implementering av nye EU-rettsakter. Etterslepet kan både føre til usikkerhet og uforutsigbarhet for blant annet norske økonomiske aktører som ønsker å selge sine varer i EØS, men også for økonomiske aktører fra andre land som omsetter varer i Norge. Forsinket implementering av vareregelverk kan også bidra til at Norge blir et land som indirekte aksepterer salg av varer, som ikke nødvendigvis oppfyller de til enhver tid gjeldende kravene i EU. Dette bidrar til et mindre enhetlig indre marked og det kan ta tid før produkter som omsettes i Norge oppfyller de samme strenge krav til blant annet helse, miljø og sikkerhet som i EU. DSB støtter derfor tilrådingen om at etterslepet på gjennomføring av EU-regelverk i Norge, må reduseres. Innføring av hurtigprosedyren som beskrevet i punkt 5.5.2, var et godt tiltak i den forbindelse.

Antallet nye rettsakter fra EU har også økt betraktelig de siste årene, noe som kan føre til at forvaltningen må bruke tilgjengelige ressurser på gjennomføringsarbeid og som derfor kan gå på bekostning av blant annet påvirkningsarbeid, tilsyn og informasjon til brukerne. Vi erfarer også at gjennomføring av omfattende sektorovergripende forordninger stiller store krav til samarbeid og koordinering i forvaltningen slik utvalget omtaler. Det kan være utfordrende å vurdere både om, og i

hvor stor grad slikt nytt regelverk treffer eget forvaltningsområde. Effektive forankringsprosesser og gode samordningsmekanismer er viktige forutsetninger for å kunne spille inn norske vurderinger og synspunkter til Europakommisjonen så raskt som mulig både i utredningsfasen og behandlingsfasen. Dette gjelder både mellom underliggende etat og ansvarlig departement og i regjeringen/mellom ansvarlige departementer. Særlig gjelder dette ved sektorovergripende regelverk og regelverkspakker, hvor ulike politikk- eller faghensyn kan foreligge.

DSB støtter utvalgets syn på at deltagelse i ekspertgrupper er sentralt i påvirkningsarbeidet når EU utvikler nytt regelverk. I tillegg vil DSB peke på viktigheten av å delta i annet EU-arbeid, som felles tilsynsaksjoner og standardiseringsarbeid. Dette kan også bidra til å styrke Norges muligheter til å påvirke fortolkning og praktisering av EU-regelverk. På slike arenaer får man også delta i diskusjoner rundt fremtidige endringer og forbedringer.

På generelt grunnlag mener DSB at Norge aktivt bør delta på de arenaene hvor vi har påvirkningsmuligheter på fortolkning og utvikling av regelverk i EU. DSB deltar i flere fora i EU, men når man forvalter omfattende fagområder, må det gjøres prioriteringer. Muligheten for å gi EØS/EFTA-kommentarer i en tidlig fase av EUs regelverksutvikling er også et godt virkemiddel, og DSB erfarer at slike kommentarer bidrar til god dialog med blant annet Europakommisjonen og dermed en mulighet til å påvirke nytt regelverk.

DSB kjenner igjen utfordringene utvalget påpeker med oversettelse av nytt EØS-regelverk og støtter anbefalingen fra rapporten "Departementenes EØS-arbeid" om at oversettelsesprosessen bør starte allerede når rettsaktene kunngjøres i EU. Relevante fagdepartementer og underliggende etater bør også involveres så tidlig som mulig.

En annen problemstilling som EØS/EFTA-land, oppstår når deler av EU-samarbeidet faller utenfor EØS-avtalens virkeområde. Et eksempel som skaper utfordringer på tilsynsområdet, er at deler av det harmoniserte vareregelverket søker å integrere systemene til EUs tollunion og de felleseuropeiske kommunikasjonsplattformene for markedstilsyn, som ICSMS og Safety Gate. I tillegg ønsker EU å integrere tollarbeidet og tilsynsarbeidet i større grad. Dette vil bli en utfordring for Norge som står utenfor tollunionen, og dermed ikke har tilgang til alle de samme systemene som tolletatene i EU. Norge får dermed ikke automatisk ta del i effektiviseringsprosesser som gjennomføres i EU, som automatiske kontroller opp mot tollsystemer på grensen. Dette bidrar til ytterligere forsinkelser ved implementering i norsk rett.

En problemstilling som vi ikke kan se er omtalt er relatert til brukerne av regelverket, og da særlig næringslivet. Utviklingen med flere og større sektorovergripende forordninger, som skal gjennomføres "som de er", gjør regelverket vanskelig tilgjengelig. Behovet for veiledning øker og med det en risiko for at pliktsubjektene i stor grad forholder seg til veiledningene og ikke alle plikter som fremkommer av forordningene og det norske gjennomføringsregelverket.

DSB støtter utvalget når det gjelder viktigheten av at forvaltningen bygger opp tilstrekkelig EØS-kompetanse og at EØS-kompetansen deles innad i departementene og etatene. Som DSB påpekte til høringen av rapporten "Departementenes EØS-arbeid", savner vi et nettverk for sentrale EØS-sakbehandlere i forvaltningen, der generelle problemstillinger knyttet til påvirkningsarbeid og gjennomføring av EU-regelverk kan diskuteres og hvor gode erfaringer knyttet til organisering av EØS-arbeidet, saksbehandlingsrutiner, kompetansetiltak, mv. kan deles.

Merknader til kapittel 13

EUs ordning for sivil beredskap (UCPM) innebærer en generell styrking av felles kapasitet for samarbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap i Europa. DSB deler utvalgets syn på at deltakelse i dette

samarbeidet har bidratt til å styrke samfunnssikkerheten i Norge, og økt Norges status i EU/EØS-samarbeidet gjennom tett samhandling med de andre landene i ordningen, særlig med de nordiske EU-landene. Som forvalter av ordningen, på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet, mener DSB det er viktig å synliggjøre dette i det norske samfunn generelt og overfor aktører med beredskapsansvar spesielt.

DSB nevner for øvrig at Norge *har* aktivert UCPM-mekanismen, blant annet i 2020 for å repatriere norske borgere fra Argentina (covid-19).

DSB støtter utvalgets hovedkonklusjoner og tilrådninger med å vektlegge den bredere sikkerhetspolitiske betydningen samarbeid om beredskap og krisehåndtering kan ha for å ivareta tillit og solidaritet mellom landene i Europa. En videreutvikling av samarbeidet med Norden og EU er av stor betydning for å ivareta Norges krisehåndterings- og beredskapsevne. EUs ordning for sivil beredskap har gjennomgått store endringer og en betydelig styrking de senere årene, og det pågår nå diskusjoner mellom EU-landene om hvordan ordningen kan styrkes ytterligere i framtiden, der særlig Finland har tatt en aktiv rolle i en kommende utredning som etter planen skal leveres Europakommisjonen i oktober 2024. Denne diskusjonen er det viktig at Norge tar del i og følger opp.

Norske samfunnssikkerhets- og beredskapsaktører må utnytte de mulighetene som ligger i EUs ordning for sivil beredskap. Norges deltakelse i EUs ordning for sivil beredskap kan gi en merverdi til egne satsninger, med utgangspunkt i norske interesser, behov og kompetansefortrinn. Gjennom utviklingen av rescEU har både Finland, Sverige og Norge fått tildelt store og viktige beredskapskapasiteter. Fortsatt dialog om beredskapssamarbeid er viktig sett med norske øyne, spesielt samarbeid om grenseoverskridende hendelser og hendelser som vil utfordre våre egne beredskapskapasiteter.

EØS-midlene et viktig verktøy som kan bidra i økt katastrofeforebygging og beredskap i de 15 mottakerlandene i EU. Disse midlene bidrar ytterligere til å styrke og bygge videre på det EU selv gjør innen sivil beredskap og krisehåndtering. DSB erfarer at samarbeidet gjennom EØS-avtalen, herunder arbeidet med EØS-midlene, er positivt for norsk samfunnssikkerhet og beredskap, og vil bli fulgt opp videre i årene fremover.

DSB vil også understreke at betydningen av god krisekommunikasjon med befolkningen og lokale myndigheter er større enn på mange år. Viktige årsaker til dette, er den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, at også Norge har blitt rammet av store, alvorlige hendelser som pandemien og at klimaendringene treffer oss hardere og oftere. Dette har naturlig nok skapt et større behov enn tidligere for relevant og konkret informasjon både før, under og etter kriser.

DSB er en pådriver for å intensivere samarbeidet om krisekommunikasjon i de nordiske landene. Dette har blitt ekstra viktig nå som også Sverige og Finland er medlemmer i NATO. Landene har en til dels ulik tilnærming til kriseinformasjon, blant annet når det gjelder retorikk. Å lære hverandre å kjenne, og la seg inspirere av de andre landenes arbeid, er særlig hensiktsmessig dersom det skulle oppstå en situasjon som treffer deler av eller hele Norden i stort. Den nordiske krisekommunikasjonskonferansen, som arrangeres annethvert år, er en viktig arena for dette.

Med hilsen
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Elisabeth Sørboe Aarsæther
direktør

Harald Rasmussen
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift.